

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A via multæ, breues, faciles. Agamus Deo gratias, quod nemo in vitâ teneri potest. calcare ipsas necessitates licet. Epicurus, inquis, dixit: quid tibi cum alieno? Quod verum est, meum est. perseverabo Epicurum tibi ingerere: vt isti qui in verba iurant, nec quid dicatur aestimant, sed à quo, sciant, quæ optima sunt, esse communia.

EPIST. XIII.

FORMAT pulchrè aduersus fortuita, & robur donat. Maxime autem, ne futurorum metu angamur: incerta ea esse, & posse non euenire. Spe igitur omnem metum temperandum. Deinde illud robustius: Fac & præcipe ventura: à Deo sunt, & in bonum.

MVLTVM tibi esse animi scio. nam etiam antequam ¹instruerem te præceptis salutariis, & dura vincentibus, satis aduersus fortunam placebas tibi: & multo magis, postquam cum illâ conseruisti manum, viresque expertus es tuas. quæ numquam certam dare fiduciam sui possunt, nisi cum multæ difficultates hinc & illinc appauerint, aliquando verò & propius accesserint. Sic verus ille animus, & in alienum non venturus arbitrium, probatur: hæc eius ²obruissa est. Non potest athleta magnos spiritus ad certamen adferre, qui numquam ³sugillatus est. Ille ⁴ qui fudit sanguinem suum, cuius dentes crepuerunt sub pugno, ille qui supplantatus aduersarium toto tulit corpore, nec proiecit animum proiectus, qui quoties cecidit contumacior resurrexit, cum magnâ spe descendit ad pugnam. Ergo, vt similitudinem istam prosequar, sæpe iam fortuna supra te fuit: nec tamen tradidisti te, sed subsiliisti, & acrior restitisti. ⁵ multum enim adiicit sibi virtus lacesita. Tamen si tibi videtur, accipe à me auxilia quibus munire te possis. Plura sunt, Lucili, quæ nos terrent, quàm quæ premunt: & sæpius opinione, quàm re laboramus. Non loquor tecum Stoicâ linguâ, sed hac submissiore. Nos enim dicimus, omnia ista quæ gemitus mugitusque exprimunt, leuia esse, & contemnenda. ^C Omittamus hæc magna verba, sed, dii boni, vera! illud tibi præcipio, ne sis miser ante tempus: cum illa quæ velut imminetia expauisti, fortasse numquam ventura sint, certè nondum venerint. Quædam ergo nos magis torquent, quàm debeant: quædam antè torquent, quàm debeant: quædam torquent, cum omninò non debeant. Aut augemus dolorem, aut fingimus, aut præcipimus. Primum illud, quia res in controuersia est, & ⁶ litem contestatam habemus, in præsentia differatur. Quod ego letè dixero, tu grauissimum esse contendes. scio alios inter flagella ridere, alios gemere sub colapho. Postea videbimus, vtum ista suis viribus valeant, an imbecillitate nostrâ: illud præsta mihi, vt quoties circumsteterint, qui tibi te miserum esse persuadeant, non quid audias, sed quid sentias cogites. & cum patientiâ tuâ deliberes, ac te ipse interroges, qui tua optime nosti: Quid est quare isti me complerent? quid est quod trepident, quòd contagium quoque mei timeant, quasi transilire calamitas possit? Est aliquid istic mali? an ^D res ista magis infamis est quam mala? Ipse te interroga: Numquid sine causâ crucior,

&

20. NEMO IN VITA TENERI.] *Tragicus:*
Eniper vitam nemo non homini potest,
At nemo mortem.

21. QVOD VERVM EST.] *Meus ille liber,*
Quod securum.

EPIST. XIII. I. INSTRVEREM TE.] *Alij li-*
brum instruere te. *Velim*, instruere.

2. OBRVSSA EST.] *Quidam libri,* Hæc eius probatio obrussa est: è quo *passis*, probatio & obrussa est. Sed prius illud interpretatio videtur. neque enim aliud *Obrussa* (*Moneta* verbum) quàm auri per ignem examen, & depurgatio. *Suetonius Nerone, cap. XLIV. ibi Scholiaste.*

3. SUGILLATVS EST.] *Glosse veteres,* ὁ πῶσις

σὶδε, Sugillatus. *Iterumq;* Sugillat, πῶσις, ὁ πῶσις πῶσις: percutit, vibices facit. Nam ὁ πῶσις πῶσις proprie sub oculis, & in genis, ἐν χυμώματι: quæ pugilibus crebra abictu.

4. QUI FVDIT SANGVINEM.] *Prisci libri,* qui vidit: rectè. *Noster De Prouid. cap. I v.* Veteranus cruorem suum spectat, qui scit se sæpe vicisse post sanguinem.

5. MVLTVM ADIICIT SIBI.] *Crescit,* & vt *vetus poeta,*
virescit vulnere virtus.

6. LITEM CONTESTATAM.] *Nos Stoici* cum Epicurèis, aliisque quibus Dolor est malum: at nobis Indifferens.

7. QVÆ

& mareo, & quod non est malum facio? Quomodo, inquis, intelligam, vana sint, an vera, quibus angor? Accipe huius rei regulam. Aut presentibus torquemur, aut futuris, aut utrisque. De presentibus, facile est iudicium. si corpus tuum liberum est, sanum est, nec ullus ex iniuriâ dolor est: videbimus quid futurum sit, hodie nihil negotij habet. At enim futurum est. Primum dispice, an certa argumenta sint venturi mali. plerumque enim suspicionibus laboramus, & illudit nobis illa, quæ conficere bellum solet, fama: multo autem magis singulos conficit. Ita est, mi Lucili. citò⁸ accedimus opinioni: non coarguimus illa, quæ nos in metum adducunt: nec excutimus, sed trepidamus: & sic vertimus terga, quemadmodum illi, quos pulvis motus fugâ pecorum, exiit castris, aut quos aliqua fabula sine auctore sparsa conterruit. Nescio quomodo magis vana perturbant. vera enim modum suum habent: quidquid ex incerto venit, coniecturæ & licentiæ pauentis animi traditur. Nulli itaque tam perniciosi, tam irrevocabiles, quàm lymphatici metus sunt. ceteri enim sine ratione, hi sine mente sunt. Inquiramus itaque in rem diligenter. Verisimile est, aliquid futurum mali? non statim verum est. Quàm multa non expectata venerunt, quàm multa expectata numquam comparuerunt? Etiam si futurum est, quid iuuat dolori suo occurrere? satis citò dolebis, cum venerit: interim tibi meliora promitte. Quid facies lucri? tempus. Multa interuenient, quibus vicinum periculum vel propè admotum, aut subsistat, aut desinat, aut in alienum caput transeat. Incendium ad fugam paruit: quosdam molliter ruina deposuit: aliquando gladius ab ipsâ ceruice reuocatus est: aliquis carnifici suo superstes fuit. Habet etiam mala fortuna leuitatem. fortasse erit, fortasse non erit: interim dum non est, meliora propone. Nonnumquam nullis apparentibus signis, quæ mali aliquid pronunciant, animus sibi falsas imagines fingit, aut verbum aliquod dubiæ significationis detorquet in peius, aut maiorem sibi offensam proponit alicuius quàm est, & cogitat non quantum iratus ille sit, sed quantum liceat irato. Nulla autem causa vitæ est, nullus miseriarum modus, si timetur quantum potest. Hic prudentia proffit, hic robore animi euidentem quoque metum respue: si minus, vitio vitium repelle,⁹ spe metum tempera. C Nihil tam certum est ex his quæ timentur, vt non certius sit, & formidata subsidere, & sperata decipere. Ergo & spem ac metum examina: & quoties incerta erunt omnia, tibi faue, crede quod mauis. si plures habebis sententias metus, nihilominus in hanc partem potiùs inclina, & perturbare te desine. Ac subinde hoc in animo volue, maiorem partem mortalium, cum illi nec sit quidquam mali, nec pro certo futurum sit, æstuar ac discurrere. Nemo enim resistit sibi, cum ceperit impelli, nec timorem suum redigit ad verum. Nemo dicit, Vanus auctor est, vanus: aut finxit, aut credidit. Damus nos referentibus, expauescimus dubia pro certis, non seruamus modum rerum, statim in timorem venit scrupulus. Pudet me sic tecum loqui, & tam leuibus remedijs te focillare. Alius dicat, Fortasse hoc non veniet: tu dic, Quid porrò si veniet? Videbimus¹⁰ vtrum veniet: fortasse pro me veniet, & mors ista vitam honestabit. Cicuta magnum¹¹ Socratem fecit: Catoni gladium assertorem libertatis extorque, magnam partem de-

7. QVÆ CONFICERE BELLVM.] *Ad Linij hæc verba dicas ad spectum, libro xxvii. Fama bellum conficit, & parua momenta in spem metumve impellunt animos.*

8. ACCEDIMVS OPINIONI.] *Atque ita mala precipimus, male. Bis terque enim ita miseri: quod pulchre Diogenes, in Stobæo: Πάντα μὲν οὖν τὰ δεινὰ πείθει μάλλον ἐπιλήθεται τοὺς ἀεὶ σὺ δεχομένους, ἢ λυπεῖν τοὺς πενθεύοντας. ὁ δὲ φόβος οὕτω γαλεωὸς ἐστίν, ὥστε πολλὰ πῶν ἀεὶ λαβὸν τὸ ἔργον.* Omnia grauius magis percellere solent eos qui futura præcipiunt, quàm qui iam patiuntur. Metus enim ita improbus est, vt multi quod venturum videtur, anticipent. Euripides pariter:

Ἡ πρὸ τὸ μάλλον ἐπιλήθει καὶ ἡμεῶν,
Ὡς τὸ γὰρ ἀδελφὸν τ' ἐπίδον μὲλλον κακόν:

Quod est futurum, cotidie metus mouet,
Vt plus mali expectando, quàm patiendo, sit.

9. SPE METVM TEMPERA.] *Alicrum alteri miscendum est, vt præcipit ipse epist. civ. Sed & notabile, Philosophos fuisse, qui Elpistici Græcis sunt appellati, qui vitam potissimum Spe contineri affirmabant: eaque abscisâ, & oblectatione, quæ ex eâ oritur, vitam non posse tolerari. Videntur isti Summum bonum in Spe posuisse. Plutarchus hæc de eis, Quest. Coniugal. iv. cap. iv.*

10. VTRVM VENIET.] *Quidam libri, vtet vincat: aly, vtrum vincat. Tum ego legerem, vtrum vincet: me scilicet, qui obstabo.*

11. SOCRATEM FECIT.] *Libri ferè: confecit. An foris rogando, non fecit?*

12. Et

A traxeris gloria. Nimum diu te cohortor, cum tibi admonitione magis, quam exhortatione opus sit. Non in diuersum te à naturâ tuâ ducimus: natus es ad ista quæ dicimus. Eò magis bonum tuum auge, & exorna. Sed iam finem epistolæ faciam, si illi signum suum impressero: id est, aliquam magnificam vocem perferendam ad te mandauero. *Inter cetera mala, hoc quoque habet stultitia proprium, semper incipit viuere.* Considera quid vox ista significet, Lucili virorum optime: & intelliges quàm scæda sit hominum leuitas, quotidie noua vitæ fundamenta ponentium, nouas spes etiam in exitu inchoantium. Circumspice tecum singulos. occurrent tibi senes, qui se cum maximè ad ambitionem, ad peregrinationes, ad negotiandum parent. Quid est autem turpius, quàm senex viuere incipiens? Non adicerem auctorem huic voci, nisi esset secretior, nec inter vulgata Epicuri dicta, quæ mihi ¹¹ & laudare, & adoptare permisi.

EPIST. XIV.

B

PRUDENTISSIMA epistola. Monet corporis vitæque curam habendam, sed non nimiam. *Timere autem corpori tria, Pauperiem, Morbos, Violentiam: maximè hanc vltimam, quæ à potentibus est, aut tyrannis. Vt non timeas, tria vitentur: Odium, Inuidia, Contemptus. Quomodo autem, Sapientia dicit: & breuiter ipse.*

FATEOR insitam esse nobis corporis nostri caritatem: fateor nos huius gerere tutelam: nec nego indulgendum illi, ¹ seruiendum nego. Multis enim seruiet, qui corpori seruit, qui pro illo nimum timet, qui ad illud omnia refert. Sic gerere nos debemus, non tamquam propter corpus viuere debeamus, sed tamquam non possimus sine corpore. Huius nos nimius amor timoribus inquietat, sollicitudinibus onerat, contumelias obiicit. Honestum ei vile est, cui corpus nimis carum est. Agatur eius ² diligentissimè cura: ita tamen, vt cum exiger ratio, cum dignitas, cum fides, mittendum in ignem sit. Nihilominus, quantum possumus, euitemus incommoda quoque, non tantum pericula: & in tutum nos reducamus, excogitantes subinde, quibus possint timenda depelli. quorum tria, ni fallor, genera sunt. Timetur inopia, timentur morbi, timentur quæ per vim potentioris eueniunt. Ex his omnibus nihil magis nos concutit, quàm quod ex alienâ potentia impendit. Magno enim strepitu & tumultu venit. Naturalia mala quæ retuli inopie atque morbi, silentio subeunt, nec oculis nec auribus quidquam terroris incutiunt: ingens alterius mali pompa est, ferrum circa se & ignes habet, & catenas, & ³ turbam ferarum, quam in viscera immittat humana. Cogita hoc loco carcerem, & cruces, & eculeos, & vncum, & adactum per medium hominem, qui ⁴ per os emergat, stipitem; & distracta in diuersum ⁵ actis curribus membra; illam ⁶ tunicam, alimen-

12. ET LAVDARE.] *Mens, ad laudare: probè.*

EPIST. XIV. I. SERUIENDVM NEGO.] *Nam vt Sallustius, Animi imperio, corporis seruitio magis vtimur. Chrysippus autem (in Claudiano, De statu Anime, lib. 11. cap. 1X.) ab ipso pænè principio sui operis, Animo dominandi ius tribuit, corpori legem seruitutis imponit. Scilicet hoc inter fundamenta Sapientie (Simplicius in Epicetum) vt corpori mens imperet, & super id sese eferat: eoque non vt parte, sed instrumento vtatur. Qui aliter; ὁ πολὺς ἀνθρώπος, vulgaris homo est, ac verbo potius Homo, quàm reipsa.*

2. DILIGENTISSIME CVRA.] *Nam, ait Epicetius Dissert. X I. libri I V. si equum Natura tibi credidisset, non prorsus eum neglexisses. Ergo nunc etiam puta, corpus tibi tamquam equum esse traditum. Laua id, absterge, facito nequis auer-*

tur, nequis abhorreat. Et in summâ, artifex es? vitæ le tibi redde, & serua hoc instrumentum.

3. TURBAM FERARVM.] *Prisco ritu, quo homines bestiis obiiciebant in Amphitheatris.*

4. PER OS EMERGAT.] *Quod Græci σκολοπι-ζαν dicunt, sive Palo infingere: familiare supplicium hodie Asiaticis. Scripsi in de Cruce, lib. 1.*

5. ACTIS CVRRIBVS.] *Non malè. nam ad Quadrigas aut currus alligare noxios etiam solent, & in diuersum actus equis distrahere. De Metio notum. Tamen scripti serè, cruribus. Id quoque rectè. cum homines arboribus curuatis innexos brachijs pedibusq;, tum in rectum iis dimissis, discerpunt. Scinis passim vsurpauit, atque etiam Alexander in Darij interfectore.*

6. TVNICAM ALIMENTIS.] *Hanc describit Isidorus, etsi malè Culleum appellet. At tunicam fuisse*

m

fuisse